

शब्द-शक्ति: (Word Meanings)

यच्छसि - (तुम) देते/देती हो	(you) give	वसथ - (तुम सब) रहते हो	(all of you) live
तिष्ठथः - (तुम दो) ठहरते हो	(you two) stay	त्यजथ - (तुम सब) छोड़ते हो	(all of you) leave
तरथः - (तुम दो) तैरते हो	(you two) swim	स्थ - (तुम सब) हो	(all of you) are

नई धातुएँ (New Roots)

अस् - होना	to be	गै (गाय्) - गाना	to sing
स्था (तिष्) - ठहरना	to stay	वस् - रहना	to live
तृ (त्र) - तैरना	to swim	त्यज् - छोड़ना	to leave

अभ्यास

सम्प्रति लेखनीयम्

1. निम्नलिखितवाक्यानि शुद्धानि कुरुत।

(निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध कीजिए। Correct the following sentences.)

उदाहरणम्- यूयं स्मरथः। यूयम् स्मरथ।

(क) त्वं पठसि।	त्वम् पठसि.....	(ख) युवां वदथ।	युवां वदथः।
(ग) तौ गुरुं नमथः।	तौ गुरुं नमसः।	(घ) त्वं पश्यथः।	त्वम् पश्यसि।
(ङ) ते पुस्तकं पठसि।	ते पुस्तकं पठन्ति।	(च) त्वं क्रीडन्ति।	त्वम् क्रीडसि।

2. निर्देशानुसारं वचनानि परिवर्त्य वाक्यानि लिखत।

(निर्देशानुसार वचन बदलकर वाक्यों को लिखिए। Change the sentences as directed.)

उदाहरणम्- सः यच्छति।	(बहुवचने)	ते यच्छन्ति।
(क) त्वं गच्छसि।	(बहुवचने)	श्रूयम् गच्छथ।
(ख) यूयं हसथ।	(एकवचने)	त्वम् हससि।
(ग) ते धावन्ति।	(द्विवचने)	तौ धावतः।
(घ) युवां पठथः।	(एकवचने)	त्वम् पठसि।
(ङ) तौ क्रीडतः।	(बहुवचने)	ते क्रीडन्ति।

भाषा-अवबोधनम्

1. रिक्तस्थानानि उचितधातुरूपैः पूरयत।

(उचित धातुरूपों से रिक्त स्थान भरिए। Fill in the blanks with correct form of the roots.)

- (क) त्वं ...पठसि...। (पठ्) (ख) त्वं ...मित्रैः...। (लिख्)
 (ग) युवां ...मित्रैः...। (चल्) (घ) यूयं ...मित्रैः...। (नी)
 (ङ) यूयं ...मित्रैः...। (दृश्) (च) युवां ...मित्रैः...। (गम्)

2. निम्नलिखितरिक्तस्थानेषु मञ्जूषायाः उचितकर्तृपदं चित्वा लिखत।

(निम्नलिखित रिक्त स्थानों में दी गई मञ्जूषा में से उचित कर्ता पद छाँटकर लिखिए। Fill in the blank appropriate subjects given in the box.)

यूयम्, युवाम्, त्वम्।

- (क) ...यूयम्... स्मरसि। (ख) ...युवाम्... यच्छथः। (ग) ...यूयम्... कुरु।
 (घ) ...त्वम्... वदसि। (ङ) ...यूयम्... रक्षथ। (च) ...युवाम्... कुरु।

3. उचितं मेलनं कुरुत।

(उचित मिलान कीजिए। Match the columns.)

- (क) तौ (i) हसथ
 (ख) त्वम् (ii) पततः
 (ग) सः (iii) धावतः
 (घ) यूयम् (iv) क्रीडसि
 (ङ) ते (v) गच्छति

- (क) — (iii)
 (ख) — (ii)
 (ग) — (i)
 (घ) — (v)
 (ङ) — (iv)

4. संस्कृतेन अनुवादं कुरुत।

(संस्कृत में अनुवाद कीजिए। Translate into Sanskrit.)

- (क) तुम खेलते हो।
 (ख) तुम सब घूमते हो।
 (ग) तुम दोनों पढ़ते हो।
 (घ) वे दोनों दौड़ते हैं।
 (ङ) वे सब चित्रकार हैं।

- ...यूयम् क्रीडसि।
 ...यूयम् घूमथः।
 ...युवाम् पठथः।
 ...तौ धावतः।
 ...ते चित्रकाराः सन्ति।

मूल्यपरकम्

1. किं त्वं पठनकाले सावधानं पठसि? (क्या तुम पढ़ते समय सावधानी से पढ़ते हो?)
 2. किं त्वं मित्रैः सह प्रेमपूर्वकं खेलसि ईर्ष्याभावेन वा? (क्या तुम मित्रों के साथ प्यार से खेलते हो अथवा ईर्ष्या से?)